

Remissvar om Betänkandet om Skydd för konsumenters kollektiva intressen – genomförande av EU:s grupptalandirektiv (SOU 2022:42)

Sammanfattning

Kemikalieinspektionen avstyrker förslaget i följande delar.

- Utifrån Kemikalieinspektionens perspektiv är det inte lämpligt att myndigheten utses till godkänd enhet för gränsöverskridande grupptalan. Mot den bakgrunden avstyrker vi att tillsynsmyndigheter ska kunna utses till godkända enheter.
- Kemikalieinspektionen avstyrker förslaget att myndigheten ska vara första instans avseende grupptalan om förbuds förelägganden avseende CLP-förordningen. Kemikalieinspektionen anser att grupptalan om förbuds föreläggande för överträdelse av CLP-förordningen ska hanteras enligt den systematik som redan finns i miljöbalken avseende frågor om grupptalan om skadestånd, enskilda anspråk och ärenden om förbuds förelägganden. Myndigheten anser därför även att Mark- och miljödomstolen bör vara första instans för att pröva grupptalan om förbuds föreläggande för överträdelse av CLP-förordningen.
- Om Kemikalieinspektionen utses till en godkänd enhet behöver Kemikalieinspektionen ett utökad anslag som motsvarar de kostnader som de utökade arbetsuppgifterna innebär.

Kemikalieinspektionen har i övrigt inte några synpunkter på förslaget.

Synpunkter

Avsnitt 7.2.3 Förvaltningsmyndigheter som godkända enheter

Utifrån Kemikalieinspektionens perspektiv är det inte önskvärt att utses till behörig myndighet för gränsöverskridande grupptalan. Mot den bakgrunden motsätter vi oss förslaget om att tillsynsmyndigheter ska kunna utses till godkända enheter.

Kemikalieinspektionen gör denna bedömning av följande skäl:

Det framstår som mindre lämpligt att Kemikalieinspektionen ska ha dubbla roller på så sätt att myndigheten är tillsyns- och marknadskontrollmyndighet för överträdelser som sker av svenska tillsyns- och kontrollobjekt och samtidigt godkänd enhet för att föra gruppptalan i andra medlemsstater gällande överträdelser som skett av utländska aktörer. Det kan till exempel komma att uppstå situationer när myndigheten för en gruppptalan mot en tillverkare i en annan medlemsstat och samtidigt har ett pågående marknadskontrollärende gällande samma produkt hos en svensk återförsäljare. Ytterst kan det komma att påverka företags tillit till att Kemikalieinspektionen agerar opartiskt. Det finns även en risk för att förtroendet för Kemikalieinspektionen hos systemmyndigheter i andra EU-medlemsstater kan påverkas negativt om Kemikalieinspektionen driver processer hos dessa myndigheter. Ett tänkbart scenario är att Kemikalieinspektionen inom ramen för myndighetssamarbetet får information från en systemmyndighet, vilken kan komma att användas i en senare gruppptalan som väcks hos systemmyndigheten.

Kemikalieinspektionen bedömer även att konsumentintresset tillvaratas i tillräcklig utsträckning genom andra förslag i utredningen och system inom tillsynsverksamheten och ser därför inte något behov av att myndigheten ska kunna föra gruppptalan för konsumenters räkning hos myndigheter eller domstolar i andra medlemsstater.

För det första finns det system inom tillsynsverksamheten på kemikalieområdet som bidrar till att åtgärder vidtas mot näringsidkare som inte följer kraven i kemikalielagstiftningen avseende kemiska produkter och som därmed kan förhindra näringsidkares fortsatta överträdelser av CLP-förordningen. Det handlar om det befintliga systemet för överlämnande av marknadskontroll- och tillsynsärenden mellan systemmyndigheter i olika EU-medlemsstater, vilket enligt Kemikalieinspektionen fungerar ändamålsenligt och effektivt. Vidare tar kommissionen för närvarande även fram ett centralt tipsverktyg, där konsumenter kan tipsa de behöriga myndigheterna om kemiska produkter och varor som misstänks vara bristfälliga i förhållande till regelverken på kemikalieområdet.

För det andra bedömer Kemikalieinspektionen att vi inte är den enhet som är bäst lämpad att föra gruppptalan för konsumenters intressen och att konsumenternas rättigheter tas om hand på ett bra sätt genom förslaget om att Konsumentverket och Konsumentombudsmannen ska behålla sin status som godkänd enhet. Kemikalieinspektionen kan vara behjälplig till Konsumentombudsmannen exempelvis genom att lämna expertutlåtanden om CLP-förordningen.

Avsnitt 8.4.1 Talerätt vid domstol och förvaltningsmyndighet

Kemikalieinspektionen avstyrker förslaget att myndigheten ska vara första instans för att pröva gruppptalan om förbuds föreläggande för överträdelser av CLP-förordningen. Kemikalieinspektionen menar att Mark- och miljödomstolen i stället bör vara första instans för gruppptalan avseende gruppptalan om såväl förbuds föreläggande och gottgörelse som avser CLP-förordningen.

Kemikalieinspektionen fattar beslut om förbuds föreläggande med stöd av bestämmelser i 26 kap. miljöbalken och besluten kan överklagas till Mark- och miljödomstolen med stöd av 19 kap. 1 § och 21 kap. 1 § miljöbalken. Till skillnad från vad som gäller för de flesta andra tillsynsmyndigheter överklagas alltså inte Kemikalieinspektionens beslut om exempelvis förbuds föreläggande till förvaltningsdomstol.

Utredningen för fram att det framstår som naturligt att grupptalan om frågor som rör marknadsföringslagen ska föras vid Patent- och marknadsdomstolen. Skälen för detta anges bland annat vara att det finns bestämmelser på marknadsföringsområdet som ger enskilda rätt att väcka talan om förbuds föreläggande direkt i domstol och bestämmelser om grupptalandeförfaranden (s. 134). Kemikalieinspektionen vill peka på att liknande rättigheter finns i 32 kap. miljöbalken. Enskilda ges rätt att väcka talan om förbuds föreläggande för en verksamhetsutövare som bedrivit miljöfarlig verksamhet utan tillstånd. Det finns även möjlighet att föra grupptalan avseende skadestånd gällande vissa fastighetsfrågor. Båda dessa typer av talan väcks hos Mark- och miljödomstolen som första instans. Kemikalieinspektionen menar därför att det av systematiska skäl är lämpligt att även bestämmelser om grupptalan om överträdelser av CLP-förordningen hanteras på samma sätt.

16.4.1 Konsekvenser för det allmänna

Om Kemikalieinspektionen utses till en godkänd enhet behöver Kemikalieinspektionen utökat anslag som motsvarar de kostnader som de utökade arbetsuppgifterna innebär.

I detta ärende har generaldirektören Per Ängquist beslutat. Juristen Sofie Johansson har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också Jörgen Rosberg deltagit.

Per Ängquist

Sofie Johansson

Beslutet är på grund av rådande situation med coronaviruset inte signerat.